

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. II. De quodam Raimundo, naufragium passo et S. Fidis auxilio liberato:
cur hic quædam S. Fidis miracula ex Labbeo non edita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A injicere possent, scriptulum avertamus. Jam tum, Stephano II Conchensem abbatem moderante, seu anno circiter 940, uti in Commentario a num. 53 docuimus, frequens hominum undequaque adventantium ad S. Fidis sepulcrum concursus fiebat, ac, teste anonymo Translationis, soluto stilo conscripta, auctore num. 23, ipsoque Bernardo teste in suo Prologo, multa sua etate antiquiora facta sunt ibidem miracula; qui ergo, inquit, anno 975, aut verisimiliter annis etiam aliquot post, Arsindli Conchensis locus et patrata illic prodigio ignota fuisse, a Bernardo adstrui possunt. Respondeo, hanc feminae principis in locis, a Conchensi canobio non parum dissitis, enutrita ac domesticis aut certe suae ditionis negotiis potius, quam rebus aibi gestis intentae, ignorantiam vero absimilem videri non debere, eo praesertim tempore, quo necdum ab auctore fide digno conscripta sparsaque per Gallias erant S. Fidis miracula, aut fortassis necdum adeo illustrata erant, quae non poterant non ad omnium, etiam exterorum, notitiam peruenire. Porro quae ad Willelmum Tholosanum comitem, fratremque ejus Pontium, et Artaldum supra memoratos attinent, videat curiosus lector laudato tom. II Historiae Occitaniae, ubi et reliquam Arsindis prolem pag. 538, columna ultima enumeratam inveniet. Ceterum, cur duobus hisce postremis editionis Labbeanae capitibus hoc loco non subjungam, quod tom. II Historiae Occitaniae inter Instrumenta col. 6 exhibetur veluti libri in caput 5, in causa est, quod factum, ibidem relatum, praeter S. Fidis apparitionem, eamque quidem non satis firme assertam, nihil contineat, quod fieri casu fortuito facile non potuerit.

§ II. De quodam Raimundo, naufragium passo et S. Fidis auxilio liberato : cur hic quaedam S. Fidis miracula ex Labbeo non edita.

Præmittuntur nonnulla, quae ad intelligentiam

Progređiens ad ea, quae apud Labbeum cap. 43 a Bernardo recensentur, patrata per S. Fidem prodigia, seu, si mavis, concessa cuidam Raimundo Tholosani beneficia, haud abs re fore arbitror, ne alioquin frequentius, quam par sit, scriptoris narrationem interrompere cogamur, nonnulla, quae ad capituli illius intelligentiam faciunt, hoc loco praemisisse. Boschitum, quod in Tolosano pago Raimundus ille possedisset narratur, censet Carpenterius in novo Cangiani Lexici Supplemento, parvam silvam fuisse; editores vero tom. X Scriptorum Rerum Gallicarum, locum seu municipium sic proprio nomine compellatum existimant, quod fortassis a loco, le château du Bousquet dicto, diversum non est. Clarius est, ex qua Hierosolymam versus Raimundus solcit, urbs Luna, a Cellario lib. II Geographiae antiquae cap. 9, pag. 447 plus semel laudata, quam sic Baudrandus describit: Luna est urbs Hebruriae in Liguriae confinio Straboni, Plinio et Livio, una ex duodecim primis Tuscorum coloniis, nunc excisa, et ejus rudera LUNA DISTRICTA dicuntur, ad ostia Macrae fluvii, cui Serezana, quae Nova LUNA dici potest, ad 3 millia passuum in episcopali sede successit, 30 milliaribus distans a Luca, in Occasum Genuam versus 60, cum portu; hinc Lunensis tractus adjacens.

43 At quanam illa est, quam Bernardus recenset, Turlanda regio, unde adrecti piratae circa Africae partes luctantem cum fluctibus Raimundum in captivitatem redegerunt? Rursus, quinam Barbari illi, qui, victis piratis istis, Raimundum... dupliciter captivum abegerunt, quique et ipsi a Saracenis Cordubensibus superati captivum suum amiserunt? Denique quinam Alabite sunt, qui ereptum Saracenis Cordubensibus Raimundum devicti a Sancione seu Sancio, Castellae comite, et ipsi demum amiserunt? Barbara haec gentium vocabula non sic ab antiquis usitata fuisse, fatetur quidem Bernardus, at nihil aliunde suggerit, unde gentium illarum notitiam haurire queas. Si in re adeo obscura conjecturis locus sit, Turlanda regio a Tunetana, piratica jam pridem infami, diversa non fuerit, cui a loco, apud Ptolemaeum Turzo dicto, Turzolandae ac Turlandae regionis nomen aliquamdiu fortassis permanserit; Barbarini vero, supra memorati, fuerint vel regionis, Barbariae dictae, longius ad Occidentem extensi populi, aut forte Barbarii, quod Lusitaniae promontorium est, vulgo El Cabo de Epichel dictum, degentes Mauri, qui a Saracenis Cordubae dominantibus (nec enim, uti apud Ferreras atiosque Hispanicos scriptores videtur inter Barbaros illos, nisi cum adversus Christianos res erat, apprime conveniebat) praetio, nescio quo, victi fuerint, quo et suum captivum amiserunt. Ceterum Alabitas haud alios esse censeo, quam Saracenos Cordubenses, qui Almahadi tyranni partes contra Sulcimanum secuti fuerunt, quique a Sancio, Castellae comite, anno Christi 4008, ut Ferreras ad hunc annum tradit, haud procul a Cordubensi urbe, desideratis triginta suorum millibus, turpiter fugatidevictique fuerunt.

AUCTORE J. G. sequentis miraculi faciunt.

44 Ut ut haec se habeant, nam haud adeo laboris pretium videtur operosius in eas gentes indagare, habe nunc Andegavensis scholastici narrationem. Dicere etiam, inquit, opportunum videtur de aliquo Raimundo, Tholosani pagi oriundo, genere, divitiisque clarissimo, qui municipium, quod BOSCHITUM rustici vocant, in eodem pago possidet. Hic aliquando Hierosolymitanum iter aggressus, jam maxima Italiae parte emensa apud urbem, LUNAE vocabulo ab antiquis celebratam, Mediterraneo pelago sese classe apparatus credidit ut per marinum cursum citius rectiusque Hierosolymae partes accedere posset. At vero cum jam, aequoris pergrandi parte trajecta, sulcarent caerulea, orta subito tempestate, navis illa scopulis illisa incidit in naufragium, disiectaque in partes ipsum gubernatorem cum reliquis vorticibus absorptos reliquit, vix duobus reservatis, Raimundo videlicet, seroque uno, quem fidum adduxerat secum: quorum servus ille, perparvae navigii particulae haerens, ad Italicae littora projectus est ratusque, dominum suum procul dubio marinis fluctibus esse necatum, repetit hospitem, cui idem dominus suus (ut mos est peregrinis) partem pecuniae crediderat. Quam receptam cui, quam herili conjugii, dignius referret? Cui casus suos exponens etiam fatalem dominum sui sortem intimat.

Dum Raimundus, vir nobilis, naufragium passus,

F

45 Illa vero, simulato aliquamdiu dolore, non in graves lacrymas, aut longa suspiria (ut mos est bonarum feminarum) rem vertit, sed illico elegans virorum spectatrix effecta infidum, variumque amorem effrena libertate per varias formarum injectat species, et sic, quem praeceteris egregie reperit, nascitur virum, quod potuit,

ac proin ab uxore sua interim pro mortuo habitus,

AUCTOR:
J. G.

triduo cum
fluctibus lu-
ctatur et S.
Fidem con-
stanter invo-
cat, a piratis

B
* seu myopa-
ronum

mari eripitur,
ac dein a va-
riis barbaris
in militarem
ordinem ad-
scriptus,

captus demum
a Sancto, Ca-
stellae comite,
liber in pa-
triam redit.

potuit, suae libidini opportunum, cui et ca-
stellum dedit, et reliquum honorem sic fecisset,
et etiam filias, quas Raimundo peperat, ab pa-
terno beneficio, caeco cupidine perdita, alie-
nasset; nisi quidam cognomine Excafridus
Hugo, antiquus praefati Raimundi amicus, pro
puellis sese maternis injuriis objectasset, atque,
ne ipsae indotatae ad ignominiam redigerentur,
authoritate sui industriaeque totius honoris me-
dium praeter castrum subsidiis auctum recupe-
raret, ac retineret: nec de maritandis virgi-
nibus longa erat ambiguitas, cum utramque
germanam suis liberis nubere consensit.

46 Raimundus vero (ut ad superiora redeam)
unam disjectarum tribum similiter amplexus,
non ad Italiae, sed Africae partes pulsus est,
Sanctae Fidis auxilium incessanter invocans, nec
unquam nomen ejus ab ore rejiciens. Et jam
tertia lux fluxerat, ex quo nec hominem, nec
monstrum vidisset, ita marinis debauchationi-
bus attonitus, stupefactusque, ut praeter natura-
lem tutandae vitae intentionem, brutis etiam
animalibus insitam, nihil prorsus jam saperet,
cum ecce de improvviso obvius habuit pirata-
rum phalanges, de Turlanda regione venientes,
sagenarum bellicarum classe, telis, spiculis,
clypeis et armis multipliciter instructas, et jam
dudum praedam sifientes, ipso die jactata sorte,
inveniant, sese statim praedam inventuros. Ita-
que repertum hominem, captumque barbarico
fremitu circumstrepunt, genus conditionemque
interrogant. De fortuna autem non quisquam
movebatur, quippe cum illum plane naufragum
cernerent. At ille insolentia fluctuum (ut dixi)
sui oblitus, penitusque rigore membra correptus
vix se hominem esse recordabatur, nedum ad
inquisita daret responsum, cum praesertim nec
linguam eorum, nec mores eorum aliquando
didicerat, postea vero, peracto cursu, in pa-
triam reversi sunt.

47 Quibus iterum interrogantibus, jam cibo
otioque paululum recreatus Christianum se re-
spondit: decus vero generis, professionemque
officii prorsus abnegans, agricolam se fuisse,
mentitus est. Unde, sibi dato in manibus fossorio,
fodere ei imposuerunt. Quod cum praer-
niam liberalium manuū teneritudine, ignotique

C laboris impatientia minus pleniter perfecisset,
ipsam jam impie tractare, flagrisque inhumane
cadere adorsi sunt. Ita demum invitus, coac-
tusque seipsum aperit, nihilque praeter militi-
ae artes se olim exercuisse, professus est; de
qua re facto illico examine, armorum peritissi-
mum experiuntur, qui praeter ceteram hujus
artis industriam ita se sub arma colligere, cli-
peoque protegere perhibetur ingeniose, ut abs
quolibet difficile possit feriri. Jam ergo illum
in ordinem militarem constituentes sapius in
expeditionibus ducunt, in quo eum egregiam
laudis gloriam brevi obtinisset, jam in pro-
vectiorem honoris gradum promovent. Interea
vero inter hos atque Barbarinos acto praelio, Bar-
barini superiores Raimundum, ceteris inter-
fectis sparsisque, dupliciter captivum abigunt;
dein inquisitum et ipsi quoque honorabiliter
eum habere coeperunt, saepiusque in pericula
ducere, ad postremum, a Sarracenis Cordubae
victi, ipsum rursus amisit.

48 At ubi et isti acerrimum strenuumque mi-
litem diversis periculis experti sunt, ingenti
laetitia gaudioque tanto milite congratulantur;
nimium quibus omnia ex voto, nec unquam

incassum hoc socio contingebant; verum subiti
gaudii indiscreta elatio subiti infortunii interrup-
tione interdum castigatur; nam praelio com-
misso inter se et Alabitas, victores tanto milite
remanserunt orbati. Postremo bellum fuit his
cum Sancione, comite de Castellis, viro poten-
tissimo militiaeque peritissimo, a quo Christi
auxilio superati, non modo Raimundum, sed
etiam enormem Christianorum captivitatem
amiserunt; sed haec barbara gentium vocabula
non sic ab antiquis usitata fuisse videntur, quo-
rum industria per negligentiam ignaviae poste-
ritatis pereunte, etiam gentium plerarumque
nomina, aut penitus oblivione deleta, aut bar-
barie ingruente transmutata habentur. Igitur
Sancio comes cum accepisset, hunc non solum
Christianum esse, sed etiam nobilitate generis
pollere, miratus fortunas illius, quibuslibet do-
nis remuneratum libertate etiam cum reliquis
Christianis donavit: sed antequam discederet ab
eo, sancta Fides ei dormienti apparuit: Ego
sum, inquit, sancta Fides, cujus nomen nau-
fragus tam constanter invocasti; vade securus,
quia amissum honorem recuperabis. Surrexit
ergo, atque in patriam rediit, castrisque suo
jam propinquans, audita, quod conjux alii
nupserit marito, illico manifeste apparere metuit,
atque ob id intra domesticum pauperis tegetem
aliquamdiu latuit, expectans, quid per provi-
dentiam Dei de se futurum erat, partim pere-
grini habitu, partim aetate deformatus; nam
tria annorum lustra abierant, ex quo a patria
exulaverat, propter quod etiam ipsum ultra
rediturum esse, omnis spes interierat.

19 Tamen, cum una dierum quaedam mulier-
cula ejus olim concubina, in superfusione bal-
nei ei casu obsequeretur, ad notas nudi corporis
ipsa ipsum recognoscens: Tunc es, ait, ille
Raimundus, qui dudum, Hierosolymam ten-
dens, aequore mercus credebatur? Quo negante,
illa adjecit: Hoc inquit, verum est, nec me
tuam praesentiam celare poteris, cum qua olim
conuevisti. Denique clanculum, et quo potuit,
occultius festinavit ad dominam castri, nuntians
invisum rumorem; ita primum per vile scortum
adventus illius emerit, illa, reductis viri
postliminio consternata, cepit maturare quan-
tocyus, qua via sibi mortem occultam, ac sine
infamia inveniret. At vero dum causa lethi ex-
cogitando differtur, nec ad id sceleris opportu-
nitas satis efficax reperitur, voluntate scilicet,
et fortuna discordantibus, ammonitus in somnis
cessit periculo, vitaeque tutamentum quaesivit.
Quod paulo ipse ante fecisset, nisi sancta Fides
ad suum castrum eum nominatim venire jussi-
set; sed credo, divino nutu ita esse factum, ut
perfidiam conjugis ad liquidum deprehenderet.

20 Ut ergo comperit, filias suas claro matri-
monio nupsisse, generorum petiit genitorem,
casus narrat, uxoris noxam detegit. Porro Hugo
Excafridus fidelium amicorumque auxilio, libe-
rorum, socerorum, antiquumque amicum (pulsus
mox rivali) in honorem restituit. Praeterea
decretum est, ut conjugem recipiat; sic enim
posse fieri juxta majorum instituta; nec prorsus
ullum esse dedecus: nam ille, qui hanc
habebat, simul ac vidisset, commune sibi judi-
cium incumbere, cesserat justo rectoque,
alium jus deserere paratus. Alter tamen pro
nota homicidae voluntatis, ipsam ab animo re-
spuit. Prorsus cui prava conscientia majus vul-
nus intulisset, quam corporeae castitatis viola-
tio.

* an ignaviae

E

ubi a mulier-
cula agnita,

F

tandem sua
bona recupe-
rat, multiplici
beneficio
S. Fidis.

A tio. Ut autem in superioribus paucis suppleam, addunt etiam, illum a primis piratis potionem herbæ potentem assumpsisse, et ita magicis præcantationibus tactam, ut semel ex ea bibentes, adeo lethea oblivione hebetentur, ut nec genus ultra, nec domum meminisse possint; dein superna sibi miseratione sanctam Fidem apparuisse, et a stupore illius obliui excitasse, atque in mentem revocasse, et tamen post illa memoriam habuisse tardiozem, disponente Deo scilicet, ut antiquæ correptionis vestigiis adhuc testificantibus, perpendant alii, quantis de malis eum Dominus absolverit.

21 Hactenus jam sæpe laudatus, Antegavensis scholasticus, Ceterum, cum ea, quæ apud Labbeum sequuntur octo miraculorum capita, partim ex apographo nostro codicis Ms. reginæ Sueciæ jam ante edita fuerint, partimque, meo quidem iudicio, Bernardum, Andegavensem scholasticum, uti ex variis loquendi modis illic adhibitis, colligo, auctorem nequaquam habeam, ea in hac Appendicæ, non in vitis pluribus, prætermitti posse censui. Vident, ea, si quis horum etiam avidus est lector, citato jam sæpe tomo II Novæ Bibliothecæ Mss. a pag. 513, consulatque a me dicta, quibus Commentario finem imposui.

AUCTORE
J. G.
Car hic quædam S. Fidis miracula ex Labbeo non recusu.

DE SS. MARCELLO, CASTO, ÆMILIO ET SATURNINO MM.

FORTE CAPUÆ IN CAMPANIA FELICI.

EX MARTYROLOGIIS.

Sanctorum Martyrum in Martyrologiis annuntiatio : variæ variorum de iisdem conjecturæ.

SÆC. INCERTO.
Sanctorum Martyrum varia apud veteres

De sanctis Martyribus agimus, quorum quidem apud martyrologos, veteres juxta ac recentiores, hoc die frequenter occurrunt nomina; sed ætas, palæstra, ceteraque vitæ martyriæ adjuncta vel dubia omnino sunt, vel penitus in oculo latent: conservatam utcumque illorum ad nostram ætatem usque memoriam Hieronymianis codicibus, unde ad alios martyrologos derivati videntur, potissimum debemus. Quid hi de Martyribus nostris memorent, primum audiamus: sic habet codex Epternacensis antiquissimus: In Apulia natalis Castri et Emili, Marcelli, Saturnini. At codex Lucensis Florentini geminam homonymorum Martyrum annuntiationem exhibet; alteram quidem Capuæ, quæ Campaniæ Felicis civitas est; alteram in Apulia, omisso tamen hic Marcello, additque Ammono. Verba illius sunt: In Capua natalis sanctorum Marcelli, Casti, Emili, Saturnini. Et paulo infra: In Apulia Casti, Emili, Saturnini. Ammoni presbyteri. Lucensi Corbeiensis apud Acherium tom. IV Spicilegii pag. 676 editionis antiquioris consonat; addit tamen Marcello et Sociis Donatellum. Contra Epternacensi partim consonat Corbeiensis brevior, apud nos tom. VII Junii excusus, qui unam hanc habet annuntiationem: Capua natalis sanctorum Marcelli, Casti, Emili. Addo et Richenoviensem, cujus verba sunt: Et in Apulia, Casti, Marcelli, Emili, Saturnini. Hic quidem ad diem sequentem Marcellum Capuæ annuntiat, sed alterum ab eo, quem hodie una cum Castro, Emilo et Saturnino memorat, ut infra videbitur. Spectatis itaque citatorum codicum verbis, dubium est, tum duplexnè, an una tantum homonymorum Martyrum classis sit admittenda; tum, si una tantummodo admittatur, Capuæ in Campania, an in Apulia, alibi fortassis martyrii palman

promeruerint. At priusquam de his disseramus, reliquos martyrologos consulamus, lucis forsitan aliquid allaturòs.

2. Ex veteribus martyrologis Bedam, Usuardum, Adonem, Notkerum et Rabanum in suis ad hunc diem Annotatis Baronius citat: Beda autem purus, tom. II Martii præfixus, vacat hoc die: at inter Bedæ auctaria Martyrum nostrorum meminere Barberinianum et Divionense in hunc modum: Apud Capuam sanctorum Marcelli, Casti, Emili, Saturnini. Verbis pene iisdem, nullo quoad rem discrimine, Ado, Usuardus, et Notkerus utuntur. Rabani annuntiatio, ut apparet, mutila sic habet: Et in Apulia Casti et Emili. Itaque hos inter martyrologos convenit, si Rabanum excepias, de numero et nominibus Martyrum, de Capua civitate Campaniæ, martyrii vel cultus loco, de una denique, quantum quidem apparet, martyrum classe. Unde conficere licet, Donatellum, quem codex Corbeiensis Acherii ceteris adjicit, ad memoratos Martyres verosimilitus non pertinere. Similiter Ammonus, quem ceteris codex Lucensis addit, alio verosimilitus spectat: nec enim infrequens in his codicibus est, ut Sancti, licet locis passi diversis, uni tamen loco videantur adscribi. Romæ præterea codex Epternacensis Ammonum videtur adscribere, verbis supra citatis mox ista subjiciens: Romæ Januarii, Ammoni presbyteri. Hæc martyrologi veteres: quid recentiores? Plerique Romano Martyrologio consonant, quòd ita habet: Capuæ natalis Sanctorum martyrum Marcelli, Casti, Emili et Saturnini. Plura Galesinius, cujus propterea hæc verba transcribo: Capuæ sanctorum martyrum Marcelli presbyteri, Casti, Emili, Saturnini, Rogati, Antonii et Aviti. Ita ille ex libro quodam scripto, ut in Annotatis ad diem 6 Octobris habet.

3. Quis, qualisve fuerit liber scriptus, unde ista

E
J. B.
recentioresque martyrologos